

Край Нёмнавых плёсаў

Накіды да партрэта аднаго рэгіёна

Значнай перавагай Стаўбцоўскага раёна з'яўляецца яго зручнае размяшчэнне – праз рэгіён праходзіць чыгунка і адразу некалькі ажыўленых аўтамабільных дарог, у тым ліку і міжнародная траса Е-30. Аднак транзітныя выгоды – гэта не галоўнае. Далёка за межамі нашай краіны Стаўбцоўшчына славіцца сваім прыродным багаццем, цікавым гістарычным мінулым і багатымі культурнымі традыцыямі. Тут жыве шмат працавітых і шчырых людзей, дзякуючы чыёй рупнасці раён мае добрыя паказчыкі ў сельскай гаспадарцы і прамысловасці. Усё разам і вызначае цяперашняе аблічча гэтага адметнага рэгіёна Міншчыны.

На адным працэнце Беларусі

Па карце ад Мінска да адміністрацыйнага цэнтра Стаўбцоўшчыны не такая ўжо і вялікая адлегласць. Але так здаецца толькі на першы погляд: тут усе 65 кіламетраў ці добрыя паўтары гадзіны язды электрычкай. Самі ж Стоўбцы, згодна з сучаснымі меркамі, – горад сярэдняй велічыні, у якім пражывае каля 17 тыс. чалавек. Зразумела, што па колькасці сваіх жыхароў з райцэнтрам не можа зраўняцца ніводная з двухсот размешчаных на тэрыторыі Стаўбцоўскага раёна вёсак: у іх разам, паводле статыстычных падлікаў, набярэцца крыху больш за 23 тыс. жыхароў.

Хоць Стоўбцы лічацца ў падведаным ім рэгіёне цэнтральным і самым буйным населеным пунктам, яны тут не самае старадаўняе паселішча. Больш таго, як сведчаць архіўныя матэрыялы, за сваю амаль 500-гадовую гісторыю горад толькі апошнія паўтара стагоддзя стаў, так бы мовіць, верхаводзіць у Наднямонні. Да гэтага ж часу Стоўбцы ўяўлялі сабой невялікае правінцыйнае мястэчка, якое доўгія гады ніяк не магло не тое што перасягнуць, а нават стаць упоравень са сваім значна старэйшым суседам Новым Сержанем.

Выручыла ж гарадок чыгунка, якая пралягла побач з ім у 1871 годзе. Яна і дала штуршок для яго развіцця. Аднак адміністрацыйным цэнтрам Стоўбцы сталі

толькі ў 1921 годзе, калі паводле ўмоў Рыжскага міру адышлі ад Савецкай Беларусі да Польшчы, дзе ў межах Навагрудскага ваяводства і быў створаны Стаўбцоўскі павет.

На карце Беларусі Стаўбцоўскі раён з'явіўся 15 студзеня 1940 года. Менавіта ў гэты дзень указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР было зацверджана рашэнне аб утварэнні на тэрыторыі, вызваленай у верасні 1939-га ад польскай акупацыі Заходняй Беларусі, 115 новых раёнаў. У іх ліку ў Баранавіцкай вобласці, што існавала на той момант, з'явіўся і Стаўбцоўскі раён, тэрыторыя якога затым некалькі разоў мянялася. І толькі пасля чарговага адміністрацыйнага перакрою Беларусі ў 1965 годзе ён пачаў існаваць у цяперашніх межах.

Абсягі сучаснай Стаўбцоўшчыны вымяраюцца 1,9 тыс. квадратных кіламетраў. Як няцяжка падлічыць, гэта амаль 1 % агульнай плошчы Беларусі. На самай справе гэта даволі вялікая тэрыторыя. На ёй без асаблівых праблем можна размясціць усе еўрапейскія краіны-карлікі ці ўвесь Таманскі паўвостраў.

Асноўная прыродная адметнасць Стаўбцоўшчыны – рака Нёман, адзін з сімвалаў нашай дзяржавы. Працякаючы па тэрыторыі раёна на працягу амаль 50 кіламетраў, яна дзеліць яе на дзве часткі: на меншую – паўднёвую і значна большую па плошчы – паўночную. Першая славіцца ўрадлівымі глебамі, другая – характам Налібоцкай

пушчы. Не абдзелена Стаўбцоўшчына і падземнымі скарбамі. Найбольш каштоўны з іх – Аколаўскае радовішча жалезных руд. Яго прагнозныя запасы ацэньваюцца геалагамі амаль у мільярд тон. Да гэтага часу, а жалезная руда ля вёскі Аколава была знойдзена ў 1970 годзе, у беларускіх металургаў не ўзнікала неабходнасці пачынаць прамысловую распрацоўку гэтага радовішча. Некаторыя дасведчаныя ў металургічнай справе людзі лічаць, што здабыча аколаўскіх жалезных руд з-за іх глыбокага залягання абыдзецца ў некалькі разоў даражэй, чым дастаўка ў Беларусь па чыгунцы з Расіі аднатыпнай і значна лепшай па якасці пароды. Таму дакладна невядома, колькі яшчэ пройдзе часу, пакуль у гэтых мясцінах з'явіцца шахцёры.

З іншых адметнасцей рэгіёна трэба адзначыць яго добра развітую турыстычную інфраструктуру. У маляўнічай мясціне непадалёк ад вёскі Мікалаеўшчына размешчаны турысцка-аздараўленчы комплекс «Высокі бераг». У раёне знаходзіцца і асабліва папулярны ў замежных падарожнікаў па Беларусі турыстычны комплекс гісторыка-культурнай накіраванасці «Панскі маэнтак «Сула», ёсць больш за 10 аграсядзіб.

Акрамя гэтага, Стаўбцоўшчына – радзіма народнага паэта Беларусі Якуба Коласа і вядомага рэвалюцыянера Фелікса Дзяржынскага. У мясцінах, дзе прайшлі дзіцячыя гады класіка беларускай літаратуры, – у Акінчыцах, Ластку і Альбуці, а таксама ў Смольні, куды паэт наведваўся ў свае ста-

лыя гады, размешчаны музеефікаваныя сядзібы: яны з'яўляюцца філіяламі Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа. Дзейнічае музей і на малой радзіме Ф. Дзяржынскага, у лясным масіве непадалёк ад вёскі Пятрылавічы, дзе знаходзіўся фальварак Дзяржынава, у якім і суджана было нарадзіцца «жалезнаму Феліксу».

Свята ўшаноўваюць стаўбчане імёны сваіх знакамітых землякоў, а таксама людзей, якія, жывучы ў Наднёманскім краі, дасягнулі вышынь у самых розных сферах. Так, на месцы колішняга фальварка Залучча мемарыяльным знакам увекавечана памяць пра польска-беларускага паэта Уладзіслава Сыракомлю, чый літаратурны талент праявіўся менавіта на гэтай зямлі. Памятны камень-валун быў устаноўлены і ў вёсцы Мархачоўшчына, дзе ў сярэдзіне XIX стагоддзя жыў паэт Янка Лучына, а на будынку Стаўбцоўскай гімназіі – мемарыяльная шыльда ў памяць аб тым, што ў пачатку XX стагоддзя ў яе сценах навучаўся будучы народны паэт Беларусі Кандрат Крапіва. У вёсцы Засулле, дзе прайшлі дзіцячыя гады пісьменніка і грамадскага дзеяча пачатку мінулага стагоддзя Каруся Каганца, ёсць мемарыяльны знак, прысвечаны гэтаму чалавеку. У шэраг вядомых месцаў трэба аднесці і некалі слаўную сваёй шкляной мануфактурай вёску Налібакі, дзе нарадзіўся літаратуразнавец і акцёр Юзюк Фарботка, і Ручына каля Рубяжэвічаў, дзе ўстаноўлены памятны камень, які нагадвае пра тое, што

▼ Турысцка-аздараўленчы комплекс «Высокі бераг»

► Нёман на Стаўбцоўшчыне

там жылі продкі яшчэ аднаго нашага нацыянальнага класіка Янкі Купалы...

Наваселлі і новабудоўлі

Без сумнення, многія, хто за апошнія дзесяць, а нават і пяць гадоў не наведваліся ў Стоўбцы, пры сённяшняй сустрэчы з імі не змогуць не заўважыць шэраг пазітыўных змяненняў. Найперш, і гэта адразу кідаецца ў вочы, – горад значна папрыгажэў. Прынамсі, усе яго бойкія вуліцы займелі акуратныя тратуары і нанова заасфальтаваную праезную частку. Закранула абнаўленне і аблічча дамоў і адміністрацыйных будынкаў. Магчыма, таму-сяму гэта акалічнасць можа падацца і не вартай такой увагі – усё ж у XXI стагоддзі жывём. Аднак для Стоўбцаў тэма добраўпарадкавання доўгі час, яшчэ з савецкай пары, была надзвычай актуальнай. Сродкаў на гэтыя мэты з дзяржаўнага бюджэту чамусьці заўсёды выдзялялася недастаткова і, зразумела, іх хапала толькі на выкананне першачарговых задач. Таму ў сваёй вонкавай прывабнасці горад значна прайграваў суседнім з ім райцэнтрам – Нясвіжу і Дзяржынску.

Праўда, ненамнога вырас паказчык выдзялення сродкаў з раённай казны для аздаблення Стоўбцаў і ў апошнія гады. Але рэальных спраў у сферы добраўпарадкавання гарадской інфраструктуры ўдалося зрабіць значна больш. А ўсё дзякуючы прадуманай рабоце ў гэтым напрамку. Найперш раённыя ўлады звярнуліся да жыхароў і папрасілі іх навесці парадак на тэрыторыях каля сваіх дамоў і сядзіб. Адначасова падключылі да справы і працоўныя калектывы гарадскіх прадпрыемстваў і арганізацый, за кожным з якіх рашэннем райвыканкама замацавалі як мінімум па адной вуліцы і абавязалі падтрымліваць іх у належным стане. Што ж тычыцца бюджэтных сродкаў на добраўпарадкаванне, то іх не сталі распыляць, а сканцэнтравалі на канкрэтных аб'ектах. Спачатку была праведзена поўная рэканструкцыя вуліцы Першамайскай – заходняй уязной артэрыі горада. Пасля яе абнаўленне прыйшло на плошчу Леніна і дзве галоўныя стаўбцоўскія вуліцы – Ленінскую і Сацыялістычную. Затым чарга дайшла да іншых гарадскіх транспартных шляхоў.

Такім чынам, як расказвае начальнік аддзела жыллёва-камунальнай гаспадаркі

▲ Турыстычны комплекс «Панскі маэнтак «Сула»

Стаўбцоўскага райвыканкама Таццяна Юнцэвіч, і ўдалося надаць гораду сапраўды прывабны выгляд. Адметна, што як толькі стаўбчане ўбачылі рэальныя вынікі, ад працоўных калектываў сталі паступаць прапановы аб правядзенні агульнагарадскіх суботнікаў, каб накіроўваць сродкі ад іх на далейшае добраўпарадкаванне райцэнтра. Райвыканкам падтрымаў гэтыя ініцыятывы, і рашэннямі мясцовай улады некалькі разоў прапаноўвалася гараджанам папрацаваць у суботу на сваіх рабочых месцах, а заробленыя ў гэты дзень грошы пералічыць на спецыяльны рахунак. Паводле слоў Таццяны Леанідаўны, апошняя такая «працоўная субота» прайшла на стаўбцоўскіх прадпрыемствах сёлета ў маі, а заробленыя на ёй сродкі будуць зрасходаваны на рэканструкцыі вуліцы Казлова – асноўнага аб'екта ў планах абнаўлення гарадской інфраструктуры на гэты год.

Нельга таксама не адзначыць і той факт, што за апошнія гады Стоўбцы значна пашырылі свае межы. Напрыклад, у паўночнай частцы горада з'явіўся новы мікрараён шматпавярховай забудовы. Літаральна днямі ён папоўніўся чарговай новабудоўляй – 40-кватэрным домам жыллёва-будаўнічага кааператыва «Стоўбцы-3». А ўжо ў канцы жніўня, запэўнівае дырэктар УП «УКБ-Стоўбцы» Мікалай Мармузевіч, тут чакаецца яшчэ адно наваселле – у 80-кватэрным доме жыл-

лёва-будаўнічага кааператыва «Стоўбцы-2», узвядзенне якога актыўнымі тэмпамі заканчвае Стаўбцоўская ПМК-233. Дарэчы, паводле слоў Мікалая Фёдаравіча, здача дамоў ЖБК «Стоўбцы-2» і «Стоўбцы-3» дасць магчымасць гаварыць пра датэрміновае выкананне раённай жыллёвай праграмы па шматкватэрнаму будаўніцтву 2013 года. Але пасля гэтага замаруджваць будаўнічыя тэмпы тут не збіраюцца, а будуць рабіць задзел на будучы год: вось-вось павінны распачацца падрыхтоўчыя работы пад узвядзенне дамоў жыллёва-будаўнічых кааператываў «Стоўбцы-4» і «Стоўбцы-5». У цэлым жа ў раёне, згодна з адпаведным рашэннем Мінскага аблвыканкама, неабходна ўвесці жылыя агульнай плошчай 30 тыс. квадратных метраў, і М. Мармузевіч цвёрда перакананы, што гэты план будзе выкананы.

З іншых стаўбцоўскіх будоўляў, якія, без сумнення, неўзабаве стануць архітэктурнымі адметнасцямі горада, трэба адзначыць будынак шматфункцыянальнага фізкультурна-аздараўленчага комплексу. Як ні дзіўна, але да гэтага часу Стоўбцы – ці не адзіны райцэнтр Міншчыны, які не мае ФАКа. Плануецца ўжо ў верасні гэтую хібу выправіць – мясцовы фізкультурна-аздараўленчы комплекс будзе ўключаць залы барацьбы, аэробікі, плавальны басейн даўжынёй 25 метраў і вялікую спартыўную залу з глядацкімі трыбунамі на 1 тыс. чалавек, разлічаную на правядзен-

не спаборніцтваў самых розных узроўняў. Дарэчы, узводзіцца стаўбцоўскі ФАК з падтрымкай мінскага абласнога бюджэту на аснове колішняга даўгабуда – будынка кулінарнага вучылішча Белкаапсаюза, закладзенага ў Стоўбцах яшчэ ў канцы савецкай эпохі.

Закранула абнаўленне і гарадскі стадыён. У 1980-я гады на яго зялёным газоне ранней вясной і позней восенню праводзілі свае дамашнія матчы з камандамі-сапернікамі з вышэйшай лігі футбольнага першынства СССР дублёры мінскага «Дынама». Дзякуючы гэтаму, мясцовыя аматары футбола мелі магчымасць назіраць за баталіямі мінскіх дынамаўцаў з іх кіеўскімі і тбіліскімі аднаклубнікамі, а таксама з маскоўскім «Спартаком», данецкім «Шахцёрам», ташкенцкім «Пахтакорам» і некаторымі іншымі камандамі. Аднак няўмольны час наклаў негатыўны адбітак на ўтульны стаўбцоўскі стадыён, і летась была распачата яго рэканструкцыя. Выканаўшы ў сціслыя тэрміны работы па ўкладцы новага штучнага газона, сёлетняй вясной будаўнікі перадалі футбольнае поле стаўбчанам і мясцоваму клубу «Нёман-Агра», які, дарэчы, значыцца сярод лідараў чэмпіянату Мінскай вобласці. Праўда, наперадзе яшчэ ўстаноўка новых трыбун і ўзвядзенне некалькіх падсобных памяшканняў.

Будуюцца сёння ў Стоўбцах і храмы. Іх узводзяць прадстаўнікі традыцыйных для горада канфесій – праваслаўнай і каталіцкай. Царква Уваскрэсення Хрыстовага ўжо цяпер, да яе афіцыйнага асвячэння, упрыгожвае сваёй адметнай архітэктурай новы стаўбцоўскі мікрараён. Будынак касцёла Святога Казіміра выглядае пакуль менш велічна, бо далёкі да свайго завяршэння, але і ён, без сумнення, з часам стане адной з візітовак горада над Нёманам.

Аднак галоўная цяперашняя будоўля Стоўбцаў – завод высокатрывалага чыгунага ліцця для патрэб машынабудаўнічай галіны. Ён быў закладзены на вытворчай тэрыторыі філіяла адкрытага акцыянернага таварыства «Кіруючая кампанія холдынгу «Мінскі маторны завод» у горадзе Стоўбцы ў снежні мінулага года. Гэта доўгатэрміновы інвестыцыйны праект, разлічаны на 5 гадоў, аб'ём неабходных для яго рэалізацыі фінансавых укладанняў – амаль 2 трлн рублёў. Плануецца, што ўжо ў 2-м квартале наступнага года з першай чаргі яго канвее-

▼ Новы мікрараён
Стоўбцаў з вышынні
птушынага палёту

ра сьдзе запатрабаваная прадукцыя – высокатрывалае і высокадакладнае чыгуннае ліццё для Мінскага маторнага завода. Затым, на працягу ажыццяўлення другога этапу будаўніцтва, на прадпрыемстве будзе ўстаноўлена абсталяванне для вытворчасці гільзаў блокаў цыліндраў аўтатрактарных рухавікоў з першапачатковай планаванай магутнасцю 8 тыс. т у год. Мяркуецца, што чыгуналіцейны завод у Стоўбцах выйдзе на праектную магутнасць у 2018 годзе са штогадовым аб'ёмам выпуску 50 тыс. т ліцця ў год, з якіх 10 тыс. т плануецца пастаўляць на экспарт. Гэтае прадпрыемства дасць магчымасць адкрыць для стаўбчан каля 1 тыс. новых працоўных месцаў і значна павысіць прамысловы патэнцыял горада, што, у сваю чаргу, створыць большыя магчымасці для далейшага сацыяльна-эканамічнага развіцця ўсяго наднёманскага рэгіёна.

Рэаліі і далягяды

Пакуль жа прамысловы комплекс Стаўбцоўшчыны прадстаўлены толькі 7 прадпрыемствамі, якія ажыццяўляюць сваю дзейнасць у галіне металапрацоўкі і машынабудавання, дрэваапрацоўкі і вытворчасці будаўнічых матэрыялаў, а таксама харчовай прамысловасці. Прычым большая частка з іх мае статус філіялаў ці адасобленых структурных падраздзяленняў іншых прадпрыемстваў, размешчаных па-за межамі раёна. Так, на мясцовым філіяле ААТ «Гарадзейскі цукровы камбінат» выпускаюць плодаагароднінныя кансервы і сокі, а ў вытворчым асартыменце філіяла «Стоўбцы» УП «Мінскі мясакамбінат» значыцца каля 150 відаў каўбас, мясных вырабаў і паўфабрыкатаў. Структурнае падраздзяленне «Рамонтна-механічны майстэрні станцыі Стоўбцы» адносіцца да УП «Доследны завод пуцявых машын станцыі Пінск Беларускай чыгункі» і займаецца рамонтам і дыягностыкай сістэм чыгуначнага транспарту. Дарэчы, «філіяльны статус» маюць і некаторыя іншыя прадпрыемствы, не звязаныя з прамысловай вытворчасцю, – Хатаўскі спіртзавод адносіцца да РУП «Мінск Крыштал», а племптушкарэ-прадуктар «Бройлер» і рыбгас «Хатава» – да адкрытага акцыянернага таварыства «Агракамбінат «Дзяржынскі».

Самае ж буйное прадпрыемства раёна з колькасцю рабочых больш як 1300 ча-

◀ Тэрыторыя філіяла ААТ «Кіруючая кампанія холдынгу «Мінскі маторны завод» у г. Стоўбцы

лавек – ужо вядомы нам філіял адкрытага акцыянернага таварыства «Кіруючая кампанія холдынгу «Мінскі маторны завод» у горадзе Стоўбцы. Пабудаваны ён быў роўна 20 гадоў таму і з таго часу не страчвае свайго значэння як пастаўшчыка больш за 2 тыс. назваў дэталей для галаўнога прадпрыемства – Мінскага маторнага завода, так і аўтарытэтнага вытворцы ўласнай прадукцыі. Прынамсі, дызельныя і электрычныя кампрэсарныя станцыі, а таксама дызель-генератарныя ўстаноўкі ДГУ-60 з лагатыпам філіяла ААТ «Кіруючая кампанія холдынгу «Мінскі маторны завод» у горадзе Стоўбцы вельмі запатрабаваныя ў будаўніцтве і дарожна-рамонтнай галіне і разыходзяцца амаль па ўсёй СНД. А сёлета на прадпрыемстве асвоілі яшчэ адзін від прадукцыі – на базе кампрэсарнай станцыі пачалі выпуск мабільнай пенасістэмы для пажаратушэння. Гэты вытворчы праект стаўбцоўскія матарабудаўнікі ажыццяўляюць сумесна з Міністэрствам па надзвычайных сітуацыях Беларусі, і, як запэўніваюць на прадпрыемстве, аналагаў іх агрэгат у нашай краіне пакуль не мае.

Адным з лідараў у галіне вырабу будаўнічых матэрыялаў на Міншчыне з'яўляецца адкрытае акцыянернае таварыства «Стаўбцоўскі цагельны завод», размешчанае ў ваколцах вёскі Аталезь. Яго прадукцыя – паўнацелая і пустацелая будаўнічая керамічная цэгла, якой у год выпускаецца больш як 200 млн штук, пастаўляецца на

МЕРКАВАННЕ

Уладзімір МІСЬКО,
старшыня Стаўбцоўскага
райвыканкама:

– Наш раён славіцца багатай гістарычнай мінуўшчынай і адметнай культурнай спадчынай. Ёсць у яго значныя дасягненні і ў вытворчай сферы. Аднак галоўнае наша багацце, я ў гэтым цвёрда перакананы, – людзі. Стаўбцоўшчына – мая малая радзіма, і ўся мая працоўная біяграфія звязана з гэтым унікальным краем. Таму аўтарытэтна заяўляю, што без таленту, самааддачы і працавітасці маіх землякоў не было б усяго таго, чым сёння Стаўбцоўскі раён ганарыцца.

Што да канкрэтных вытворчых вынікаў, то аналізаваць іх – справа іншых. Ад сябе ж толькі зазначу: асабіста мне прыемна, што сёння Стаўбцоўшчына многім вядома і як радзіма беларускага класіка Якуба Коласа, і як добра развіты ў сацыяльна-эканамічным плане рэгіён, які ўносіць свой істотны ўклад у агульны здабытак нашай краіны.

Нягледзячы на тое, што раён дынамічна развіваецца, мае працоўныя перамогі на рэспубліканскім і абласным узроўнях, пэўныя праблемы сацыяльнага і вытворчага плана не абыходзяць і яго. Шмат у чым яны агульныя для большасці рэгіёнаў з гэтак званым сельскагаспадарчым ухілам: наглядаецца старэнне вёскі, не хапае там і працоўных рэсурсаў, існуюць сацыяльна-бытавыя праблемы і інш. Як зрабіць, каб праца ў сельскай гаспадарцы была больш прэстыжнай? Дзяржава са свайго боку робіць усё магчымае для гэтага. Мы ж, у сваю чаргу, імкнёмся стварыць усе ўмовы, каб зацікавіць чалавека працаваць у сельгасвытворчасці. У раёне ўладкаваны 14 аграгарадкоў, у якіх існуе неабходная сацыяльная інфраструктура, будуюцца жыллё. Нашы аграпрамысловыя прадпрыемствы аснашчаюцца сучаснай тэхнікай і абсталяваннем, што значна паляпшае ўмовы працы. Такія захады даюць плён. Прынамсі, гаспадаркі на сённяшні дзень практычна поўнаасцю ўкамплектаваны спецыялістамі, а на некаторыя вакансіі іх набіраюць нават па конкурсе. Радуе і тое, што амаль 40 % маладых спецыялістаў сельскай гаспадаркі застаюцца пасля размеркавання ў раёне.

Пакуль застаецца вострым пытанне забяспечанасці раёна медыцынскімі кадрамі. Але і тут ёсць зрухі. Праз гэтак званыя мэтавыя будаўнічыя кааператывы мы імкнёмся забяспечыць работнікаў медыцыны жыллём, практыкуем і аплату студэнтам-медыкам, якія атрымліваюць спецыяльнасць не на бюджэтнай аснове, іх навучання пасля 3-га курса з той мэтай, каб пасля яны прыехалі працаваць да нас.

Хоць Стаўбцоўшчына і аграрны рэгіён, але мы вітаем развіццё прамысловасці, бізнесу, ствараем умовы для дзейнасці людзей, якія вырашылі займацца прыватнай справай. Бо ўсё гэта – на карысць эканомікі і дабрабыту нашых жыхароў. Вялікія надзеі мы звязваем з новымі прадпрыемствам, якое будуюцца ў Стоўбцах, – заводам высокатрывалага чыгуннага ліцця. Ён дасць істотны штуршок для развіцця не толькі райцэнтра, але і ўсёй Стаўбцоўшчыны.

многія сталічныя новабудоўлі. Ведаюць яе і ў Расіі, Украіне. Адмысловая аталезская цэгла выкарыстоўвалася таксама пры рэстаўрацыі Мірскага замка і Нясвіжскага палаца.

Старэйшае прамысловае прадпрыемства Стаўбцоўшчыны – РУП «Навасвержанскі лесазавод». Ён быў заснаваны ў суседняй са Стоўбцамі вёсцы Новы Свержань як лесопільны завод з мукамольным млыном і вальцаваннем збожжа яшчэ ў далёкім 1909 годзе і з таго часу спраўна, нават без перапынкаў у час ваенных ліхалеццяў, служыць людзям. У 2012 і першай палове гэтага года праводзілася мадэрнізацыя вытворчых магутнасцей прадпрыемства. Было ўстаноўлена новае сучаснае лесопільнае абсталяванне, здольнае перапрацоўваць у месяц да 7 тыс. кубаметраў драўніны, а таксама стругальны комплекс і лінія з 7 магутных сушальных камер італьянскай вытворчасці. Гэта дасць магчымасць арганізаваць на прадпрыемстве вытворчасць у замкнутым цыкле – з сарціроўкай сыравіны, пілаваннем, сушкай і струганнем і, адпаведна, пашырыць асартымент запатрабаванай на айчынным і замежным рынках прадукцыі з драўніны.

Істотны ўклад у сацыяльна-эканамічнае развіццё Стаўбцоўскага раёна ўносяць і каля 1200 суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрыемальніцтва. Яны ажыццяўляюць сваю дзейнасць у самых розных сферах: ад дробнага гандлю да будаўніцтва і выпуску прамысловай прадукцыі. Удзельная вага іх плацяжжоў у раённы бюджэт пастаянна расце і па выніках першага паўгоддзя склала больш як 45 % ад агульных паступленняў. Пра тое, што ў раёне створаны добрыя ўмовы для развіцця бізнесу, сведчаць статыстычныя даныя: у студзені – чэрвені бягучага года колькасць суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрыемальніцтва, якія ажыццяўляюць сваю дзейнасць на тэрыторыі Стаўбцоўшчыны, у параўнанні з адпаведным перыядам 2012 года павялічылася на 151 адзінку.

Прыкладам жа паспяховага гаспадарання можа служыць дзейнасць сумеснага беларуска-літвінскага таварыства з абмежаванай адказнасцю «Фрээр Рэфрыгерайшн», адкрытага ў Стоўбцах тры гады таму. Займаецца яно выпускам халадзільнага абсталявання для аб'ектаў гандлю. Прадукцыя гэта сёння паспяхова эксплуатаецца

ў магазінах многіх папулярных гандлёвых сетак у сталіцы, абласных цэнтрах і буйных беларускіх гарадах. Халадзільныя вітрыны і камеры са стаўбцоўскай маркай таксама можна сустрэць і ў супермаркетах Санкт-Пецярбурга, Масквы, Валгаграда, Кемерава, Новасібірска і нават Уладзівастока. Адметна і тое, што гэтае прадпрыемства не стаіць на месцы, а інтэнсіўна развіваецца. Прычым у бок як павелічэння выпуску прадукцыі, так і пашырэння свайго штату: калі два гады таму на ім працавалі ўсяго 35 чалавек, то зараз – каля сотні.

З іншых праектаў, што паспяхова ажыццяўляюцца суб'ектамі малога і сярэдняга бізнесу на Стаўбцоўшчыне, мая суразмоўца па эканамічных аспектах развіцця раёна намеснік старшыні райвыканкама Ірына Пашкевіч найперш адзначае мясаперапрацоўчае СТАА «Мясапрадукт» і ТАА «Нёман», якое займаецца вытворчасцю палімерных матэрыялаў, а таксама фермерскую гаспадарку «Сула», што ўстойліва трымае на Міншчыне лідарскія пазіцыі ў сортаразвядзенні бульбы, і прыватнае прадпрыемства «Фэнсі Вок» – вытворцу драўніннай шчэпкі.

На лідарскіх пазіцыях

Летась аграрыяў Стаўбцоўшчыны як пераможцаў рэспубліканскага спаборніцтва за дасягненне найвышэйшых на Міншчыне паказчыкаў на ўборцы збожжавых і зернебабовых культур ушаноўвалі на фестывалі-кірмашы «Дажынкi-2012». Такого поспеху яны дабіліся другі год запар, што яскрава сведчыць пра заканамернасць гэтай перамогі, а не пра яе выпадковасць. Пацвярджэнне гэтаму і такая акалічнасць – Стаўбцоўскі раён апошнія гады знаходзіцца ў вобласці на лідарскіх пазіцыях у сельскагаспадарчай галіне практычна па ўсіх асноўных вытворчых паказчыках.

Пра мінулагодні поспех працаўнікоў падведанай галіны майму суразмоўцу першаму намесніку старшыні райвыканкама, начальніку ўпраўлення сельскай гаспадаркі і харчавання Івану Загдаю распавядаць крыху не з рукі. Маўляў, летась дзейнасць аграпрамысловага комплексу Стаўбцоўшчыны курыраваў яго папярэднік Ілья Шацко, які ў канцы лістапада мінулага года пайшоў на павышэнне, быў прызначаны на пасаду старшыні Мядзельскага

райвыканкама. Але Іван Міхайлавіч – не навічок у сельгасвытворчасці і добра разумее, што сам па сабе высокі працоўны вынік не прыходзіць. Ён складаецца з многіх фактараў. Тут табе і культура вытворчасці, і матэрыяльныя рэсурсы, і тэхнічны патэнцыял...

Важнасць дасягнутых вынікаў стане яшчэ больш адчувальнай і зразумелай, калі ўлічыць, што ў АПК раёна за апошнія два дзесяцігоддзі амаль у чатыры разы скарацілася колькасць працаўнікоў. Калі ў 1990 годзе ў аграрным сектары Стаўбцоўшчыны працавалі каля 12 тыс. чалавек, то цяпер – крыху больш за 3 тыс. Аднак аб'ёмы сельскагаспадарчай вытворчасці не зменшыліся, наадварот, яны ўзраслі. Вырабляць больш прадукцыі пры меншай колькасці работнікаў атрымліваецца за кошт дакладнай арганізацыі працы і павышэння яе прадукцыйнасці, тэхнічнага перааснашчэння і ўмацавання матэрыяльна-тэхнічнай базы сельгаспрадпрыемстваў. Сёння ва ўсіх гаспадарках ёсць па некалькі энерганасычаных трактароў і камбінаваных шыроказахопных глебаапрацоўчых і пасяўных агрэгатаў. Гэта дазваляе выконваць запланаваны аб'ём работ, прынамсі, па ўзворванні і падрыхтоўцы глебы, слябе азімых і яравых культур больш якасна і ў прымальныя аграатэхнічныя тэрміны, што вельмі важна.

▲ На рэспубліканскім фестывалі-кірмашы працаўнікоў вёскі «Дажынкi-2012» Прэзідэнт Беларусі А. Лукашэнка ўручае старшыні Стаўбцоўскага райвыканкама У. Місько ганаровы дыплом

Яшчэ адным фактарам поспеху стаўбцоўскіх аграрыяў стала павышэнне эфектыўнасці раслінаводчай галіны за кошт укаранення перадавых тэхналогій вырошчвання збожжавых культур, цеснага ўзаемадзеяння з навукай, строгага захавання ўсіх тэхналагічных патрабаванняў.

– Сельскагаспадарчая вытворчасць не можа дынамічна развівацца без цеснага ўзаемадзеяння з навукоўцамі. Аграры раёна максімальна імкнуча выкарыстаць апошнія дасягненні айчыннай навукі. Перш за ўсё гэта тычыцца папаўнення і абнаўлення насеннага фонду, прымянення рэкамендацый па апрацоўцы розных культур, найбольш рацыянальнага і эфектыўнага выкарыстання мінеральных угнаенняў і сродкаў абароны раслін, – гаворыць І. Загдай. – Летась нам удалося павысіць ураджайнасць збожжавых і зернебабовых культур у параўнанні з 2011 годам на 3 ц з гектара і павялічыць валавы збор, тым самым чацвёрты раз у гісторыі раёна перасягнуўшы паказчык 100 тыс. т намалочанага збожжа. Пры сярэдняй натуральнай урадлівасці раллі 31 бал удалося сабраць на круг па 38,5 ц збожжа. А ў ААТ «Вялікі Двор» ураджайнасць дасягнула амаль 60 ц з гектара, у ААТ «Жацерава» – 52,8 ц, ААТ «Агранёманскі» і «Вішнявецкі-агра» ўшчыльную наблізіліся да паказчыка 50 ц...

▼ Дырэктар ААТ «Вялікі Двор» заслужаны работнік сельскай гаспадаркі Беларусі Вольга Луцкік знаёміць прэм'ер-міністра краіны М. Мясніковіча з дзейнасцю жывёлагадоўчай галіны. 2011 год

Радуе хлебарабаў збожжавая ніва і сёлета. Праўда, на пачатку жніўня сярэдняя ўраджайнасць збожжавых у раёне была крыху меншай за мінулагаднюю – каля 33 ц з гектара. Але гэта быў толькі пачатак уборкі. Паводле свярджэння майго суразмоўцы, перспектывы на ўраджай у раёне добрыя і агульны збожжавы вынік павінен быць не меншы за леташні.

Калі гаварыць увогуле, то сельскагаспадарчая галіна Стаўбцоўшчыны развіваецца дынамічна і ў іншых напрамках. Напрыклад, жывёлаводы рэгіёна яшчэ 3–4 гады таму па ўзроўні вытворчасці малака ў разліку на адну карову былі ў краіне 25-мі. Па выніках 2012 года – падняліся на 15-ю пазіцыю. А такія гаспадаркі, як СЖК «Налібакі» і ААТ «Вялікі Двор», увайшлі ў дзясятку лепшых вытворцаў малака ў Беларусі. Тое ж назіраецца і ў мясной жывёлагадоўлі. У раёне дзейнічаюць два комплексы па гадоўлі буйной рагатай жывёлы, свінакомплекс 25-тысячнік, развядзеннем і перапрацоўкай птушкі займаецца агракамбінат «Колас». Адкрытае акцыянернае таварыства «Вішнявецкі-агра» яшчэ займаецца і вырошчваннем садавіны ў буйных памерах. Усе гаспадаркі атрымліваюць добрыя ўраджаі цукровых буракоў. З усяго гэтага і складаецца іх нядрэнная фінансавая ўстойлівасць.

Зразумела, каб мець добрыя вытворчыя і фінансавыя вынікі, жывёлаводы імкнуча ісці ў нагу з часам, праводзяць абнаўленне і мадэрнізацыю фермаў і комплексаў. Напрыклад, за два апошнія гады ў кожным з 14 сельскагаспадарчых прадпрыемстваў раёна была праведзена рэканструкцыя як мінімум адной малочнатаварнай фермы. Некалькі гаспадарак раёна – ААТ «Вішнявецкі», «Агранёманскі», «Рочавічы» – займаюцца гадоўляй буйной рагатай жывёлы абердзіна-ангускай пароды: гэтак званае мармуровае мяса лічыцца адным з самых карысных з-за «чыстага» рацыёну без дабаўлення канцэнтратаў.

У цэлым, якую б гаспадарку на Стаўбцоўшчыне мы не ўзялі, усюды знойдзем штосьці новае і перадавое. І адметна, што вопыт стаўбчан, прычым не толькі аграрыяў, запатрабаваны іншымі – сюды ахвотна едуць яго пераймаць не толькі з Міншчыны, але і з іншых рэгіёнаў краіны.

Сяргей ГАЛОЎКА